

Львівський національний університет імені Івана Франка

Філологічний факультет

Кафедра української літератури імені акад. М. Возняка

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія української літератури»

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність	<u>035 Філологія</u> (шифр і назва спеціальності)
спеціалізація	<u>035.03 Словянські мови та літератури (переклад включно)</u> <u>035.06 Східні мови та літератури (переклад включно)</u>
факультет	<u>філологічний</u> (назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма з курсу «Історія української літератури» для студентів за спеціальністю 035 Філологія – 2022. – 23 с.

Розробник: доцент кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, кандидат філологічних наук **Федорак Назар Любомирович**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від «26» серпня 2022 року №1

Завідувач кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка

(Микитюк В. І.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«26» серпня 2022 року

Схвалено Вченою радою філологічного факультету

Протокол від «30» серпня 2022 року №1

«30» серпня 2022 року

Голова

Крохмальний Р. О.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	Нормативна	
	Спеціальність 035 Філологія (шифр і назва)		
Модулів – 3	Спеціалізація: 035.03 Словянські мови та літератури (переклад включно) 035.06 Східні мови та літератури (переклад включно)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – Реферування наукових праць із обов’язкового переліку		Семестр	
Загальна кількість годин – 64			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		16 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
16 год.	год.		
Індивідуальні завдання: 16 год.			
Вид контролю: залік			

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: системне та послідовне вивчення закономірностей літературного розвитку XI–XVIII ст.

Завдання:

- з’ясувати обсяг поняття «українська література XI–XVIII ст.», функції перекладних джерел, методологічні засади періодизації літературного процесу, окреслити основні наукові школи та здобутки дослідників різного часу;
- розглянути проблему жанрів – дію візантійських зразків і їхню еволюцію на українському ґрунті, – а водночас наголосити зустріч цивілізаційних процесів Сходу та Заходу, присутність національних культур у Візантії як Східній Римській імперії та в ширшому східному колі;
- окреслити специфіку стильового розвитку української літератури впродовж зазначеного періоду як співвідношення духовного й історичного компонентів, що зумовлює тяглість літературної свідомості;
- ознайомити студентів із риторичною природою текстів XI–XVIII ст., із постійними та змінними ознаками їх функціонування;

- навчити читати, коментувати й інтерпретувати твори, які належать до того чи того стилю;
- звернути увагу на характер рецепції та інтерпретації у творах давнього письменства, Святого Письма, візантійської патристики, а також на явища, в яких відображено зв'язок із європейськими літературними тенденціями;
- наголосити ту єдність філософії та літератури, яка залишила відбиток на ключових текстах давнього письменства (зокрема, на текстах українського бароко), зумовивши специфіку поезики як утілення особливого образу світу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- перекладні твори християнської традиції, які стали основою для розвитку оригінального письменства;
- поняття «канону» як взірця для наслідування та як наукового інструментарію для відчитування авторських намірів і прийомів у процесі написання оригінального твору;
- проблематику дослідження текстів XI–XIII ст., зокрема характер функціонування твору, його мовної специфіки, поняття «редакції», «критичного тексту»;
- основні «топоси» як явище, що об'єднує риторику та поезику;
- історичну й сучасну періодизацію літературного процесу XI–XVIII ст.;
- назви книг, імена авторів і дослідників їхніх творів;
- зміст літературних пам'яток, які входять до програми курсу;

вміти:

- читати, аналізувати твори різних жанрів, бачити їхні відмінні та спільні ознаки, зумовлені часом і обставинами творення, авторською індивідуальністю;
- розрізняти стильові ознаки творів, їхню приналежність до певної школи, періоду;
- висвітлювати проблематику творчості того чи того автора з погляду історії сприйняття та сучасного розуміння.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Українська література XI–XIII ст.

Тема 1. Вступне заняття. Огляд проблематики, джерел і наукової літератури. Основні наукові осередки та постаті української літературознавчої медієвістики. Проблеми видання літературних пам'яток.

Рекомендована література

1. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – Кн. 1. – Львів, 1992.
2. Франко І. Варлаам і Йоасаф: Старохристиянський духовний роман і його літературна історія // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1981. – Т. 30.
3. Чижевський Д. Історія української літератури. Від початків до доби реалізму. – Тернопіль, 1994.
4. Ісиченко І., Архиепископ. Історія української літератури: Середньовіччя. Ренесанс (XI–XVI ст.). – Харків, 2021.

Тема 2. Жанри та стилі в українській літературі XI–XIII ст. Концепції М. Гнатишака та Д. Чижевського.

Літописання. «Повість временних літ».

Ораторсько-проповідницька проза. «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона. Проповіді Теодосія Печерського та Кирила Турівського.

Агіографія. Старокиївська житійна література. «Читання» про св. кн. Бориса та Гліба препод. Нестора. «Житіє Теодосія Печерського» препод. Нестора.

Твори Володимира Мономаха: автобіографічні елементи, функції біблійних цитат.

Рекомендована література

1. Франко І. Найстарші традиції Київської землі // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1983. – Т. 39.
2. Свенціцький І. Формальні засоби давньоруського письменства // Європейське відродження і українська література XIV – XVIII ст. – Київ, 1993.
3. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – Кн. 1. – Львів, 1992.
4. Ісіченко І., Архiepіскоп. Історія української літератури: Середньовіччя. Ренесанс (XI–XVI ст.). – Харків, 2021.
5. Житіє Теодосія Печерського // Києво-Печерський патерик. – Київ, 1991.
6. Бугославський С. Українсько-руські пам'ятки XI–XVIII вв. Про князів Бориса та Гліба: (Розвідки й тексти). – Київ, 1928.
7. Александров О. Старокиївська агіографічна проза XI – першої третини XIII ст. – Одеса, 1999.
8. Сироїд Д. Житіє Теодосія Печерського й Антонія Великого: характер біблійного цитування // Медієвістика. – Вип. 2. – Одеса, 2000.
9. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1984. – Т. 41.
10. Вагилевич І. Замітки о руській літературі // Письменники Західної України 30 – 50-их років XIX ст. – Київ, 1965.
11. Янів В. Ідеал української людини на підставі першоджерел літератури // Нариси до історії української етнопсихології. – Мюнхен, 1993.
12. Мойсеева Г. Ізборник із зібрання М.М.Щербатова // Літературна спадщина Київської Русі і українська література XVI–XVIII ст. – Київ, 1981.
13. Історія української літератури. – Т. 1. Давня література (X – перша половина XVI ст.) / Наукові редактори Ю. Пелешенко, М. Сулима. – Київ, 2013.
14. У пошуках єдиної основи: Метафізичний спектр українського письменства XI–XVIII століть: зб. наук. праць [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 6.]. – Львів, 2020.

Тема 3. Українська паломницька проза. Паломництво як феномен середньовічної культури. Ігумен Данило та його послідовники.

«Слово о полку Ігоревім». Історична канва твору. Проблематика дослідження. Поетика. Переклади.

Києво-Печерський патерик. Історія формування тексту. Основні редакції. Композиційна основа. Жанрово-стильові ознаки. Нові інтерпретації та переклади.

Галицько-Волинський літопис. Історія дослідження. Жанрово-стильові ознаки. Риторика тексту. Образи князів.

Рекомендована література

1. Франко І. Літописна основа „Слова о полку Ігоревім” // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1983. – Т. 39.
2. Свенціцький І. Русь і половці в староруському письменстві. – Львів, 1939.
3. Щурат В. Вид Плісеська в „Слові о полку Ігоревім” // Записки НТШ. – Т. 78. – 1919.
4. Купчинський О. „Слово о полку Ігоревім” у перекладах, переспівах і дослідженнях I половини XIX століття (Замість післямови) // Записки НТШ. – Львів, 1997. – Т. 234.
5. Гординський С. Слово про Ігорів похід. Український героїчний епос кінця XII ст. – Львів, 1936.
6. Махновець Л. Про автора „Слова о полку Ігоревім”. – Львів, 1989.
7. Мишанич О. „Слово о полку Ігоревім” в українському літературознавстві XX ст. // Кризь віки. – Київ, 1996.
8. Калинець І. Студії над „Словом о полку Ігоревім”. – Львів, 1999.

9. Кречотень В. „Золота книга” українського письменного люду // Абрамович Д. Києво-Печерський патерик. – Київ, 1991.
10. Ісіченко І., Архієпископ. Історія української літератури: Середньовіччя. Ренесанс (XI–XVI ст.). – Харків, 2021.
11. Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т. – Т. III. – Київ, 1993.
12. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – Кн. 1. – Львів, 1992.
13. Ісіченко Ю. Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XVI – поч. XVIII ст. на Україні. – Київ, 1990.
14. Горський В. Образ святості в давньоукраїнській літературі (на ґрунті аналізу Києво-Печерського патерика) // Українське бароко. Матеріали I конгресу МАУ. – Київ, 1993.
15. Генсьорський А. Галицько-Волинський літопис. – Київ, 1958.
16. Криса Б. Риторика Галицько-Волинського літопису // Галич і Галицька земля у державотворчих процесах України. Матеріали міжнародної наукової конференції. – Івано-Франківськ – Галич, 1998.
17. Федорак Н. Поетика Галицько-Волинського літопису. – Львів, 2005.
18. Білоус П. Паломницький жанр в історії української літератури. – Житомир, 1997.
19. Білоус П. Василь Григорович-Барський: життя як мандрівка. Київ, 2021.

Змістовий модуль 2. Європейський Ренесанс і перше українське Відродження

Тема 4. Латиномовна українська література XV – I половини XVI ст. Творчість Юрія Дрогобича, Павла Русина, Станіслава Оріховського.

Літературні риси першого українського відродження кінця XVI – початку XVII ст. Нові жанри. Острозькі літературні традиції.

Полемічна література: джерела, культурно-релігійні обрії. Корпус полемічних пам'яток. Літературна творчість Івана Вишенського в контексті доби. Гуманістичні тенденції «Перестороги».

Літературний доробок Львівської братської школи. «Просфонема». Тема освіти. Початки різдвяної та великодньої тем. Ознаки раннього бароко.

Рекомендована література

1. Франко І. Карпаторуське письменство XVII – XVIII вв. // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1981. – Т. 31.
2. Прицак О. Що таке історія України // Українознавство. Хрестоматія-посібник: У 2 кн. – Кн. 1. – Київ, 1996.
3. Савчук О. Поет-гуманіст Павло Русин з Кросна // Європейське відродження та українська література XIV – XVIII ст. – Київ, 1993.
4. Нудьга Г. Перші магістри і доктори // Нудьга Г. Не бійся смерті. – Київ, 1991.
5. Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т. – Т. V. – Київ, 1995.
6. Грушевський М. Культурно-національний рух на Україні в XVI-XVII віці. – Київ – Львів, 1912.
7. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – Кн. 1. – Львів, 1992.
8. Зілинський О. Духова генеза першого українського відродження // Європейське відродження та українська література XIV – XVIII ст. – Київ, 1993.
9. Кравців Б. Ренесанс і гуманізм на Україні // Європейське відродження та українська література XIV – XVIII ст. – Київ, 1993.
10. Мицько І., Стратій Я. Роль Острозького культурно-освітнього осередку в розвитку української духовної культури // Українське бароко. Матеріали I конгресу МАУ. – Київ, 1993.
11. Криса Б. Джерела поетичної самосвідомості // Криса Б. Пересотворення світу. Українська поезія XVII-XVIII століть. – Львів, 1997.
12. Франко І. Іван Вишенський та його твори // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1981. – Т. 30.

13. Франко І. Життя й літературна діяльність Іпатія Потія // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1983. – Т. 39.
14. Кримський А. Иоанн Вышенский, его жизнь и сочинения // Кримський А. Твори: У 5 т. – Київ, 1972. – Т. 2.
15. Ісиченко І., Архиепископ. Історія української літератури: Середньовіччя. Ренесанс (XI–XVI ст.). – Харків, 2021.
16. Паславський І. Писав мандрованець, якого звать Вишенським // Дзвін. – 1991. – Ч. 1.
17. Грабович Г. З історії української літератури. – Київ, 1998.
18. Зема В. Середньовічна традиція слова, мови та книги в творах Івана Вишенського // *Medievalia Ucrainica: ментальність та історія ідей.* – Т. V. – Київ, 1998.
19. Драгоманов М. „Передне слово” (до „Громади” 1878) // Драгоманов М. Вибране. – Київ, 1991.
20. Пам’ятки братських шкіл на Україні. – Київ, 1988.
21. Франко І. Дещо про літературну спадщину Іоанікія Волковича // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1983. – Т. 39.
22. Крип’якевич І. Історія України. – Львів, 1990.
23. Успенське братство і його роль в українському національно-культурному відродженні. Доповіді та повідомлення наукової конференції 4-5 квітня 1996 року. – Львів, 1996.
24. У пошуках єдиної основи: Метафізичний спектр українського письменства XI–XVIII століть: зб. наук. праць [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 6.]. – Львів, 2020.
25. Трофимук М. Латиномовна література України XV–XIX ст.: жанри, мотиви, ідеї. – Львів, 2014.
26. Скарга П., о., ТІ. Про єдність Божої Церкви. Полемічні твори. – Харків, 2021.
27. Рурак Ю. Життя і творчість Памва Беринди в ранньобароковому контексті (автореферат). – Львів, 2021.

Тема 5. Літературні традиції Київської братської школи. «Вірші на жалісний погреб Петра Конашевича-Сагайдачного». Модифікація жанрів в українській поезії I пол. XVII ст.

Поезія науки й освіти. Барокове примирення античності і християнства. «Євхаристеріон» Софронія Почаського. Особливості композиції. Образ Петра Могили.

Життєвий і творчий шлях Мелетія Смотрицького. «Тренос», «Лямент на смерть Леонтія Карповича». Погляди на українське віршування.

Жанр ляменту в українській поезії I пол. XVII ст. «Острозький лемент» 1636 року.

Літературна спадщина Кирила-Транквіліона Ставровецького. «Перло многоцінне»: риторика і поезія. Засади герменевтики в українських барокових текстах.

Рекомендована література

1. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – Кн. 1. – Львів, 1992.
2. Колосова В. Твір Касіяна Саковича // Радянське літературознавство. – 1965. – Ч. 12.
3. Грабович Г. До історії української літератури. – Київ, 1997.
4. Кречотень В. Освітня реформа Петра Могили й утвердження бароко в українській поезії // Кречотень В. Вибрані праці. – Київ, 1999.
5. Пилип’юк Н. Перший панегірик Києво-Могилянської школи: його зміст та історичний контекст // Записки НТШ. – Т. 224. – Львів, 1992.
6. Студинський К. Три панегірики XVII віку // Записки НТШ. – Т. 12. – Львів, 1912.
7. Нічик І. Петро Могила в духовній історії України. – Київ, 1997.
8. Шевченко І. Багатоликий світ Петра Могили // Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом. – Львів, 2001.
9. Смотрицький М. Граматика. – Київ, 1979.
10. Radyszewskij R. Polskojezyczna poezja ukrainska od konca XVI do poczatku XVIII wieku. – Cz. I. – Krakow, 1996.

11. Яременко П. Мелетій Смотрицький. Життя і творчість. – Київ, 1986.
12. Бабич С. Модус містифікації в поезиці „Треносу” Мелетія Смотрицького // IV Міжнародний конгрес україністів. – Київ, 2000.
13. Жигецький П. Острозька трагедія // Записки НТШ. – Т. 51. – 1903.
14. Сулима М. Українське віршування кінця XVI – початку XVII ст. – Київ, 1985.
15. Криса Б. Острозька поетична школа // Парадигма. Збірник наукових праць Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАНУ. – Львів, 1999.
16. Маслов С. Кирилл-Транквилион Ставровецкий и его литературная деятельность. – Київ, 1984.
17. Пилявець А. Гуманістичні тенденції в поглядах на людину й суспільство Кирила-Транквіліона Ставровецького // Європейське відродження та українська література XIV – XVIII ст. – Київ, 1993.
18. Криса Б. Поетична риторика // Криса Б. Пересотворення світу. Українська поезія XVII-XVIII століть. – Львів, 1997.
19. У пошуках єдиної основи: Метафізичний спектр українського письменства XI–XVIII століть: зб. наук. праць [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 6.]. – Львів, 2020.
20. Смотрицький Мелетій, архієпископ. Апологія паломництва до східних країв. – Харків, 2020.
21. Криса Б. Проблема авторства в Кирила Транквіліона Ставровецького // Кирило Транквіліон Ставровецкий – проповідник Слова Божого. Львівська медієвістика. – Вип. 5. – Львів, 2017.
22. Федорак Н. Машкара співця *Пісні вдячної при банкетах панських* // Кирило Транквіліон Ставровецкий – проповідник Слова Божого. Львівська медієвістика. – Вип. 5. – Львів, 2017.
23. Скарга П., о., ТІ. Про єдність Божої Церкви. Полемічні твори. – Харків, 2021.
24. Богословський трактат Кирила Транквіліона Ставровецького «Зерцало Богословії» (Почаїв 1618): Факсимільне видання, транслітерація тексту і наукове дослідження / відпов. ред. В. Мойсієнко. – Львів, 2021 (Серія «Київське християнство», т. 24).

Змістовий модуль 3. Література бароко

Тема 6. Теорія літератури в Києво-Могилянській академії. Київська поезика 1637 року, поезика Теофана Прокоповича (1709), Митрофана Довгалевського (1736–1737).

Літературні традиції Києво-Могилянської академії. Вірші Івана Величковського, Дмитра Туптала, Лазаря Барановича.

Українська «мала» проза XVII–XVIII ст. Оповідання Антонія Радивиловського. Ораторська проза II пол. XVII ст.

Барокова драма: джерела, жанрові різновиди (історична драма, містерія, драма-міраклъ, мораліте, інтермедія). Авторська й анонімна драма.

Рекомендована література

1. Сивокінь Г. Давні українські поезики. – Харків, 1960, 2001.
2. Маслюк В. Латиномовні поезики й риторики XVII – першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні. – Київ, 1983.
3. Трофимук М. Антична теорія словесності в поезиках Києво-Могилянської академії XVII-XVIII ст. // Радянське літературознавство. – 1989. – Ч. 4.
4. Трофимук М. Барокові тенденції курсів словесності Києво-Могилянської академії // Українське бароко. Матеріали I конгресу МАУ. – Київ, 1993.
5. Колосова В., Кречотень В. До питання про життя і творчість Івана Величковського // Величковський І. Твори. – Київ, 1972.
6. Криса Б. Від риторики до нормативної поезики // Криса Б. Пересотворення світу. Українська поезія XVII-XVIII століть. – Львів, 1997.
7. Кречотень В. Оповідання Антонія Радивиловського. – Київ, 1983.

8. Кречотень В. Українська ораторська проза другої половини XVII ст. як об'єкт літературознавчого вивчення // Кречотень В. Вибрані праці. – Київ, 1999.
9. Кречотень В. Художність давньої української прози (XVII-XVIII) // Кречотень В. Вибрані праці. – Київ, 1999.
10. Франко І. Слово про збурення пекла. Українська пасійна драма // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1982. – Т. 37.
11. Білецький Л. Українська драма. – Львів, 1922.
12. Сулима М. Сюжетні схеми української шкільної драми // Слово і час. – Ч. 1. – 1994.
13. Софронова Л. Старовинний український театр. – Львів, 2004.
14. Яковенко Н. У пошуках Нового неба: Життя і тексти Йоаникія Галятовського. – Київ, 2017.

Тема 7. Рецепція історичних подій в українській літературі XVII–XVIII ст. «Історичні» вірші середини XVII ст. Історична проза. Документальна основа козацьких літописів і прийоми літературних містифікацій.

Творча спадщина Климентія Зіновієва: соціальна функція його віршів, бароковий каталог ремесел.

Постать Семена Климовського й українська літературна традиція. Християнські мотиви у книжці «О правосудію».

«Богогласник». Антологія релігійної поезії XVIII ст. Принципи укладання. Жанрові різновиди. Історія та проблематика дослідження «Богогласника».

Рекомендована література

1. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – Кн. 1. – Львів, 1992.
2. Білецький О. Козацькі літописи // Зібрання праць: У 5 т. – Т. 1. – Київ, 1959.
3. Величенко С. Володарі і козаки: замітки до проблеми історичної легітимності і тяглості в українській історіографії XVII-XVIII ст. // Mediaevalia Ucrainica: ментальність та історія ідей. – Т. 1. – Київ, 1992.
4. Соболь В. Літопис Самійла Величка як явище українського літературного бароко. – Донецьк, 1996.
5. Франко І. Історія української літератури. Часть перша // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Т. 40.
6. Колосова В. Климентій Зіновієв. – Київ, 1964.
7. Нудьга Г. Семен Климовський. Козак, філософ, поет. – Львів, 1999.
8. Пашук А. Семен Климовський – український мислитель XVIII ст. // Філософська думка. – 1971. – №4.
9. Перетц В. Очерки истории старинной малорусской поэзии. – СПб, 1903.
10. Франко І. Наші коляди // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1980. – Т. 28.
11. Франко І. Духовна й церковна поезія на Сході та на Заході. Вступ до студій над Богогласником // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1983. – Т. 39.
12. Щеглова С. „Богогласник”. Историко-литературные исследования. – Киев, 1918.
13. Возняк М. Матеріали до історії української пісні і вірші // Українсько-руський архів. – Т. IX-XI. – Львів, 1914-1916.
14. Щурат В. Із студій над почаївським „Богогласником”. Квестії авторства і часу постановня деяких пісень. – Львів, 1908.
15. Гнатюк О. Українська духовна барокова пісня. – Варшава – Київ, 1994.

Тема 8. Григорій Сковорода. Його українські попередники у філософії та літературі. Співвідношення поезії та філософії. Основні теми й мотиви. Філософська проза Г. Сковороди: жанрові різновиди.

Збірка барокової лірики «Сад божественних пісень» Г. Сковороди. Біблійні джерела. Багатозначність і невичерпність сенсу як засадничі принципи поетичного мислення.

«Історія Русів» – підсумки розвитку барокової історіографії. Проблема авторства. Способи викладу. Образ української історії. Жанрово-стильові риси.

Василь Григорович-Барський і його «Мандри по Святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік». Нова версія української паломницької прози: белетризація стилю, психологізм викладу.

Рекомендована література

1. Чижевський Д. Філософія Г.С.Сковороди. – Варшава, 1934.
2. Товкачевський А. Григорій Савич Сковорода. Світовідчування // Українська хата. – 1913. – Ч. 4, 5, 6.
3. Ушкалов Л. Григорій Сковорода і антична культура. – Харків, 1997.
4. Ушкалов Л. Сковорода та інші. – Київ, 2007.
5. Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода. – Київ, 1992.
6. Ковалинський М. Життя Григорія Сковороди // Сковорода Григорій. Повне зібрання творів. – Київ, 1973.
7. Ерн В. Життя і особа Гр.Сковороди // До світла. – 1923. – Ч. 2. / Переклав з російської Є.Маланюк.
8. Крися Б. Текст і світ // Крися Б. Пересотворення світу. Українська поезія XVII-XVIII століть. – Львів, 1997.
9. Федорак Н. Вінець і вирій українського бароко. Сім наближень до Григорія Сковороди. – Харків, 2020.
10. У пошуках єдиної основи: Метафізичний спектр українського письменства XI–XVIII століть: зб. наук. праць [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 6.]. – Львів, 2020.
11. Шевчук В. Про давню українську прозу, зокрема про літописи // Слово і час. – 1993. – Ч. 10.
12. Шевельов Ю. „История русов” очима мовознавця // Збірник на пошану проф. Олександра Оглоблина. – Мюнхен, 1956.
13. Франко І. Наливайко в мідянім биці: Причинок до спроб легенди // Науковий збірник присвячений проф. Михайлові Грушевському. – Львів, 1906.
14. Єфремов С. Історія українського письменства. – Київ, 1995.
15. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – Кн. 2. – Львів, 1992.
16. Дзира Я. „Історія Русів” – видатна пам’ятка української історіографії: нові дані про її автора // Автопортрет нації. – Київ, 1997.
17. Мишанич Я. „Історія Русів”: історіографія, проблематика, поетика. – Київ, 1999.
18. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Т. 41.
19. Білоус П. Мандрівка до цілющих джерел // Григорович-Барський В. Мандри по Святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік. – Київ, 2000.
20. Білоус П. Василь Григорович-Барський: життя як мандрівка. Київ, 2021.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Українська література XI–XIII ст.												
Тема 1. Вступне заняття. Огляд проблематики, джерел і наукової літератури. Основні наукові осередки та постаті української		2	2			2	2					

літературознавчої медієвістики. Проблеми видання літературних пам'яток.												
Тема 2. Жанри та стилі в українській літературі XI–XIII ст. Концепції М. Гнатишака та Д. Чижевського. Літописання. «Повість временних літ». Ораторсько-проповідницька проза. «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона. Проповіді Теодосія Печерського та Кирила Турівського. Агіографія. Старокиївська житійна література. «Читання» про св. кн. Бориса та Гліба препод. Нестора. «Житіє Теодосія Печерського» препод. Нестора. Твори Володимира Мономаха: автобіографічні елементи, функції біблійних цитат.		2	2		2	2						
Тема 3. Українська паломницька проза. Паломництво як феномен середньовічної культури. Ігумен Данило та його послідовники. «Слово о полку Ігоревім». Історична канва твору. Проблематика дослідження. Поетика. Переклади. Києво-Печерський патерик. Історія формування тексту. Основні редакції. Композиційна основа. Жанрово-стильові ознаки. Нові інтерпретації та переклади. Галицько-Волинський літопис. Історія дослідження. Жанрово-стильові ознаки. Риторика тексту. Образи князів.		2	2		2	2						
Разом – зм. модуль1	24	6	6		6	6						
Змістовий модуль2.												
Європейський Ренесанс і перше українське Відродження												

<p>Тема 4. Латиномовна українська література XV – I половини XVI ст. Творчість Юрія Дрогобича, Павла Русина, Станіслава Оріховського. Літературні риси першого українського відродження кінця XVI – початку XVII ст. Нові жанри. Острозькі літературні традиції. Полемічна література: джерела, культурно-релігійні обрії. Корпус полемічних пам'яток. Літературна творчість Івана Вишенського в контексті доби. Гуманістичні тенденції «Перестороги». Літературний доробок Львівської братської школи. «Просфонема». Тема освіти. Початки різдвяної та великодньої тем. Ознаки раннього бароко.</p>	2	2		2	2								
<p>Тема 5. Літературні традиції Київської братської школи. «Вірші на жалісний погреб Петра Конашевича-Сагайдачного». Модифікація жанрів в українській поезії I пол. XVII ст. Поезія науки й освіти. Барокове примирення античності і християнства. «Євхаристеріон» Софронія Почаського. Особливості композиції. Образ Петра Могили. Життєвий і творчий шлях Мелетія Смотрицького. «Тренос», «Лямент на смерть Леонтія Карповича». Погляди на українське віршування. Жанр ляменту в українській поезії I пол. XVII ст. «Острозький лемент» 1636 року.</p>	2	2		2	2								

Літературна спадщина Кирила-Транквіліона Ставровецького. «Перло многоцінне»: риторика і поезія. Засади герменевтики в українських барокових текстах.													
Разом – зм. модуль2	16	4	4		4	4							
Змістовий модуль 3. Література бароко													
Тема 6. Теорія літератури в Києво-Могилянській академії. Київська поетика 1637 року, поетика Теофана Прокоповича (1709), Митрофана Довгалевського (1736–1737). Літературні традиції Києво-Могилянської академії. Вірші Івана Величковського, Дмитра Туптала, Лазаря Барановича. Українська «мала» проза XVII–XVIII ст. Оповідання Антонія Радивиловського. Ораторська проза II пол. XVII ст. Барокова драма: джерела, жанрові різновиди (історична драма, містерія, драма-міраклъ, мораліте, інтермедія). Авторська й анонімна драма.		2	2		2	2							
Тема 7. Рецепція історичних подій в українській літературі XVII–XVIII ст. «Історичні» вірші середини XVII ст. Історична проза. Документальна основа козацьких літописів і прийоми літературних містифікацій. Творча спадщина Климентія Зіновіїва: соціальна функція його віршів, бароковий каталог ремесел. Постать Семена Климівського й		2	2		2	2							

українська літературна традиція. Християнські мотиви у книжці «О правосудію». «Богогласник». Антологія релігійної поезії XVIII ст. Принципи укладання. Жанрові різновиди. Історія та проблематика дослідження «Богогласника».												
Тема 8. Григорій Сковорода. Його українські попередники у філософії та літературі. Співвідношення поезії та філософії. Основні теми й мотиви. Філософська проза Г. Сковороди: жанрові різновиди. Збірка барокової лірики «Сад божественних пісень» Г. Сковороди. Біблійні джерела. Багатозначність і невичерпність сенсу як засадничі принципи поетичного мислення. «Історія Русів» – підсумки розвитку барокової історіографії. Проблема авторства. Способи викладу. Образ української історії. Жанрово-стильові риси. Василь Григорович-Барський і його «Мандри по Святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік». Нова версія української паломницької прози: белетризація стилю, психологізм викладу.		2	2		2	2						
Разом – зм. модуль 3	24	6	6		6	6						
Усього годин	64	16	16		16	16						

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Перекладне письменство: джерела, жанри, редакції. Корпус перших перекладних пам'яток. Історія українських перекладів Біблії.	2
2	«Повість временних літ»: джерела, структурно-композиційний характер. «Слово про Закон і Благодать» Іларіона: історична панорама твору, жанрово-стильові ознаки. Поетика старокиївських житій. «Повчання	2

	дітям» Володимира Мономаха як явище літературної традиції.	
3	Данило Паломник і його твір у системі давньоукраїнських літературних жанрів. Жанрово-стильові ознаки «Слова о полку Ігоревім». Києво-Печерський патерик. Різновиди патерикових текстів. Галицько-Волинський літопис у контексті літописної традиції.	2
4	Творчість Юрія Дрогобича, Павла Русина, Станіслава Оріховського в контексті європейського ренесансу. Основні мотиви віршів Герасима Смотрицького та Дем'яна Наливайка. Літературна спадщина Івана Вишенського. Літературна спадщина Львівської братської школи. Аналіз «Просфонемі»..	2
5	Жанрово-стильові параметри «Віршів на жалісний погреб Петра Конашевича-Сагайдачного». «Євхаристеріон» Софронія Почаського. «Ідеальність» часо-простору. Канонічні ознаки «Ляменту на смерть Леонтія Карповича» Мелетія Смотрицького. Український лямент. Основні мотиви. «Перло многоцінне» як явище християнської риторичної традиції.	2
6	Погляди на літературу в Києво-Могилянській академії. Поетичні збірки Івана Величковського у процесі пошуків барокової тотожності змісту і форми. Оповідання Антонія Радивиловського: джерела, запозичення, способи засвоєння. Процес розвитку української драматургії XVII–XVIII ст. Типи барокової драми.	2
7	Літопис Самійла Величка як явище українського літературного бароко. Вірші Климентія Зіновієва на тлі літературного життя XVII–XVIII ст. Інтерпретація тексту рукописної книжки Семена Климовського «О правосудію». Духовна пісня в системі жанрів барокової поезії. Аналіз текстів духовних пісень.	2
8	Жанрово-стильові особливості діалогів Григорія Сковороди. Джерела збірки «Сад божественних пісень». «Історія Русів» як твір художньої літератури. Образ Святої землі в «Мандрах...» Василя Григоровича-Барського, зіставлення з описами ігумена Данила. Образ автора.	2

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента в межах курсу може відбуватись у таких формах:

- опрацювання певних наукових праць;
- читання та коментування творів давньої української літератури;
- написання роздуму (есею) на задану тему;
- письмова робота за вибором.

Для *самостійного опрацювання* (прочитання та можливого конспектування) виокремлюємо насамперед ті праці, в яких студент знайде матеріал і проблематику нормативного курсу. Також сюди входять праці зі списку літератури для підготовки до практичних занять.

- Бабич С. Творчість Мелетія Смотрицького в контексті раннього українського бароко [Львівська медієвістика] / За ред. проф. Б. Криси – Львів, 2009. – 180 с.
- Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода. – 2-е вид. – Київ, 1992. – 472 с.
- Білоус П. Актуальні питання української літературної медієвістики. – Житомир, 2009. – 248 с.
- Білоус П. Василь Григорович-Барський: життя як мандрівка. Київ, 2021. – 220 с.
- Білоус П. Слово і канон. Студії з літературної медієвістики: Середньовічні повчання. Біографія як міф. Світло і тіні «Слова про Ігорів похід». – Житомир, 2017. – 392 с.
- Білоус П. Українська паломницька проза. – Київ, 1998. – 128 с.

- Біля джерел українського бароко: Збірник наукових праць. [У надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 3 / Упор. Богдана Криса. – Львів, 2010. – 328 с.
- Борисенко К. Prosimetrum в українській літературі барокової доби. – Донецьк, 2008. – 124 с.
- Гудзяк Б. Криза і реформа: Київська митрополія, Царгородський патріархат і генеза Берестейської унії. – Львів, 2000. – XVI+426 с.
- Дмитро Туптало у світі українського бароко: Збірник наукових праць [У надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 1] / Упор. Богдана Криса. – Львів, 2007. – 328 с.
- Європейське відродження та українська література XIV–XVIII ст. – Київ, 1993. – 373 с.
- Ісиченко І., Архiepіскоп. Аскетична література Київської Русі. – Харків, 2007. – 396 с.
- Корпанюк М. Слово. Хрест. Шабля (українське монастирсько-церковне, світське крайове літописання XVI–XVIII ст., компіляції козацького літописання XVIII ст. як історико-літературне явище). – Київ, 2005. – 904 с.
- Кралюк П. Мелетій Смотрицький і українське духовно-культурне відродження кінця XVI – початку XVII ст. – Острог, 2007. – 208 с.
- Крекотень В. Вибрані праці. – Київ, 1999. – 344 с.
- Кречун П. М., о. д-р, ЧСВВ. Святий Йосафат Кунцевич (1580–1623) як свідок віри в епосі релігійної контрoверсії. – Жовква, 2013. – 264 с.
- Криса Б. Пересотворення світу: Українська поезія XVII–XVIII століть. – Львів, 1997. – 216 с.
- Криса Б. Острозька поетична школа. // Парадигма: Зб. наук. праць – Львів, 1998. – С. 31-47.
- Криса Б. Жанр ляменту в українській братській традиції // Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство. Збірник наукових праць. – Вип. XIV. – Рівне, 2005. – С. 17-24.
- Криса Б. Український вірш кінця XVI – початку XVII століття: маркування перспективи // Слово і час. – 2009. – № 6. – С. 9-12.
- Криса Б. Українські ранньобарокові вірші: парадигма книжності // Записки НТШ. – Т. CCLVII. – Львів, 2009. – С. 45-54.
- Культуротворча місія Почаївського василіянського монастиря. Збірник наукових статей. – Харків, 2018. – 231 с.
- Левченко Н. Біблійна герменевтика в давній українській літературі. – Харків, 2018. – 392 с.
- Маслюк В. Латиномовні поетики і риторики XVII – першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні. – Київ, 1983. – 234 с.
- Матушек О. Проповіді Лазаря Барановича в дискурсі українського Бароко. – Харків, 2013. – 360 с.
- Мельник Я. Апокрифічний код українського письменства. – Львів, 2017. – 376 с.
- Нічик В. Петро Могила в духовній історії України. – Київ, 1997. – 328 с.
- Нудьга Г. Козак, філософ, поет. – Львів, 1999. – 208 с.
- Нудьга Г. Не бійся смерті: Повість-есе, історичний нарис. – Київ, 1991. – 431 с.
- Пелешенко Ю. Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII – XV ст. Джерела, система жанрів, духовні інтенції). – Київ, 2004. – 423 с.
- Пехник Г. Різдва і великодні вірші-травестії: нетиповий погляд на генезу жанру // Верховина: Збірник наукових праць на пошану професора Олекси Мишанича з нагоди його 70-річчя. – Дрогобич, 2003. – С. 293-297.
- ПРОСФОНІМА: текст і контекст : зб. наук. праць [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 4]. – Львів, 2013. – 328 с.
- Сазонова Л. Жанр «вертоградів» у східнослов'янському літературному барокко // Українське літературне барокко: Зб. наук. праць. – Київ, 1987. – С. 76-108.
- Сивокінь Г. Давні українські поетики. – 2-е вид. – Харків, 2001. – 168 с.
- Сироїд Д. Життя Сави Освяченого і Теодосія Печерського: порівняльна характеристика // Історико-літературний журнал. – Одеса, 2002. – № 8. – С. 236-246.

- Сироїд Д. «Жизнь Григорія Сковороди» Михайла Ковалинського з погляду життійного канону // Григорій Сковорода: загадковість присутності (Матеріали конференції, присвяченої 280-річчю від дня народження Григорія Сковороди). – Львів, 2005. – С. 43-49.
- Сиротинська Н. Перло багатоцінне: музично-поетичний світ богородичної гимнографії. – Львів, 2014. – 334 с.
- Соболев В. Літопис Самійла Величка як явище українського літературного бароко. – Донецьк, 1996. – 336 с.
- Софронова Л. Український старовинний театр / перекл. з рос. Н. Федорака. – Львів, 2004. – 336 с.
- Сулима М. Українське віршування кінця XVI – початку XVII ст. – Київ, 1985. – 147 с.
- Сулима М. Українська драматургія XVII–XVIII ст. – Київ, 2005. – 368 с.
- Трофимук М. Латиномовна література України XV–XIX ст.: жанри, мотиви, ідеї. – Львів, 2014. – 380 с.
- Трофимук М. Поетика епохи Мазепи. – Львів, 2009. – 224 с.
- Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди. – Київ, 2017. – 368 с.
- Ушкалов Л. Світ українського бароко: Філологічні етюди. – Харків, 1994. – 112 с.
- Ушкалов Л. Сковорода та інші: Причинки до історії української літератури. – Київ, 2007. – 552 с.
- Ушкалов Л. Українське барокове богомислення: Сім етюдів про Григорія Сковороду. – Харків, 2001. – 221 с.
- Федорак Н. Вінець і вирій українського бароко. Сім наближень до Григорія Сковороди. – Харків, 2020. – 173 с.
- Федорак Н. Поетика Галицько-Волинського літопису. – Львів, 2005. – 262 с.
- Фрай Н. Великий код: Біблія і література / З англійської переклала І. Старовойт. – Львів, 2010. – 362 с.
- Франко І. Духовна й церковна поезія на Сході й на Заході: Вступ до студій над «Богогласником» // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1983. – Т. 39. – С. 126-143.
- Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом: Нариси з історії культури до початку 18 століття. – Львів, 2014. – – xxiii+288 с.
- Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI–XVII ст. – Київ, 2002. – 416 с.
- Яковенко Н. У пошуках Нового неба: Життя і тексти Йоаникія Галятовського. – Київ, 2017. – 704 с.

Теми для написання есеїв:

1. Вибраний сюжет із літератури XI–XIII століть.
2. Роздуми над віршами Івана Величковського.
3. Які мотиви «Просфонеми» залишаються актуальними?

Теми для рефератів. Теми сформульовано загально, щоби студент міг конкретизувати їх на основі власних спостережень. Наприклад:

1. «Слово о полку Ігоревім» у дослідженнях
  - а) Івана Франка;
  - б) Дмитра Чижевського;
  - в) Сергія Єфремова;
  - г) Святослава Гординського;
  - д) Леоніда Махновця;

Теми для самостійної дослідницької письмової роботи:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Образи пір року в українських літописах	2
2	Різдвяний сюжет у давній українській літературі	2
3	Великодній сюжет у давній українській літературі	2
4	Образ князя Данила в Галицько-Волинському літописі	2
5	Проблема зради в літописних пам'ятках	2
6	Тема Божого імени у творах Григорія Сковороди	2
7	Бароковий образ саду	2

9. Індивідуальні завдання

Обов'язкові конспекти праць:

1. *Свенціцький І.* Формальні засоби давньоруського письменства // Європейське відродження і українська література XIV – XVIII ст. – Київ, 1993.
2. *Франко І.* Варлаам і Йоасаф: Старохристиянський роман і його літературна історія // Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1981. – Т. 30.
3. *Сироїд Д.* Бідність і багатство у житті Теодосія Печерського препод. Нестора: сотеріологічний аспект // Українське літературознавство. – 2012. – Вип. 75.
4. *Крекотень В.* «Золота книга» українського письменного люду // Києво-Печерський патерик. – Київ, 1991.
5. *Федорак Н.* Поетика Галицько-Волинського літопису. – Львів, 2005 (один розділ на вибір).
6. *Савчук О.* Поет-гуманіст Павло Русин з Кросна // Європейське відродження та українська література XIV – XVIII ст. – Київ, 1993.
7. *Нудьга Г.* Перші магістри і доктори // Нудьга Г. Не бійся смерті. – Київ, 1991.
8. *Зілинський О.* Духова генеза першого українського відродження // Європейське відродження та українська література XIV – XVIII ст. – Київ, 1993.
9. *Франко І.* Іван Вишенський та його твори // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1981. – Т. 30.
10. *Франко І.* Життя й літературна діяльність Іпатія Потія // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1983. – Т. 39.
11. *Франко І.* Деяко про літературну спадщину Іоанікія Волковича // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1983. – Т. 39.
12. *Крива Б.* Острозька поетична школа // Парадигма. Збірник наукових праць Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ. – Львів, 1999.
13. ПРОСФОНІМА : текст і контекст : зб. наук. праць [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 4]. – Львів, 2013 (одна стаття на вибір).
14. *Бабич С.* Творчість Мелетія Смотрицького в контексті раннього українського бароко. Монографія [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 2]. – Львів, 2008 (один розділ на вибір).
15. Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого. – Львів: Видавництво УКУ, 2017. – (Серія «Київське християнство». – Т. 6; Серія «Львівська медієвістика». – Вип. 5) (одна стаття на вибір).
16. Біля джерел українського бароко: Збірник наукових праць. [У надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 3]. – Львів, 2010 (одна стаття на вибір).
17. Дмитро Туптало у світі українського бароко: Збірник наукових праць. [У надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 1]. – Львів, 2007 (одна стаття на вибір).
18. У пошуках єдиної основи: Метафізичний спектр українського письменства XI–XVIII століть: зб. наук. праць [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 6.]. – Львів, 2020 (одна стаття на вибір).

10. Методи навчання

Курс організовано відповідно до визнання подвійної парадигми досвіду: понадтисячолітнього самої літератури – від «монади організаційної» до зразків довершености того чи того жанру, дії духовних та іманентних чинників, у яких проявляється, зважаючи на книжний характер пам'яток, співвідношення Слова Божого і слова людського, а також досвіду пізнання та розуміння цих текстів упродовж кількох століть, відкриття, захоплення, розчарування, стереотипи й «революційні» підходи, зміни дослідницької стратегії. Усе це в сукупності стає невід'ємною частиною літературної історії.

Опорою курсу є напрацювання історико-порівняльного, історико-літературного, структурного, герменевтичного методів. У його методологічній основі – праці Михайла Максимовича, Миколи Костомарова, Омеляна Огоновського, Івана Франка, Володимира Перетца, Сергія Єфремова, Михайла Возняка, Михайла Грушевського, Іларіона Свенціцького, Дмитра Чижевського, Леоніда Махновця, Богдана Кравціва, Ореста Зілінського, Володимира Кречотня, Ігоря Шевченка, Ігоря Качуровського, Омеляна Пріцака, Олекси Мишанича, Вікторії Колосової, Наталії Пилип'юк, Юрія Пелешенка, Миколи Сулими, архієп. Ігоря Ісіченка, Леоніда Ушкалова, Петра Білоуса, Богдани Криси, Миколи Корпанюка, Василя Яременка, Валерія Шевчука, Дарії Сироїд, Тетяни Трофименко. Західну медієвістику представлено працями Ернста-Роберта Курціюса, Йогана Гейзинги, Умберто Еко, Жака Ле Гофа, Григорія Грабовича. Читання курсу передбачає зв'язок із працями українських і західноєвропейських філософів.

У межах висвітлення лекційних тем використовувано оглядово-панорамний виклад матеріалу як тло для представлення програмних творів і їх авторів відповідно до концепції стильового розвитку літератури. Курс складається зі 128 аудиторних годин: 32 лекцій і 32 практичних занять. На першій лекції – попереднє ознайомлення зі структурою та проблемними завданнями цілого курсу, тобто «проекування дороги», а також зустріч із іменами тих дослідників, котрі допоможуть пройти цією дорогою. Лекційний матеріал, засвоєний під час занять, стає підставою для розуміння предмета і пов'язаних із цим розумінням наукових концепцій. Водночас самостійне читання творів та рекомендованої літератури, пригадування основних моментів попередньої теми у формі запитань-відповідей сприяє поглибленому засвоєнню матеріалу.

11. Методи контролю

Контроль за засвоєнням знань і за успішністю здійснюємо з допомогою поточного модульного контролю та оцінюючи роботу студентів над запропонованим спектром тем для самостійного опрацювання.

Також для самоконтролю студентів створено комплекс питань за тематикою нормативного курсу.

Питання для самоконтролю

1. Перекладна література як явище давньокиївського письменства.
2. Житійні твори преподобного Нестора.
3. «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона як пам'ятка гомілетичної літератури.
4. Жанрово-стильові ознаки «Слова о Законі і Благодаті» митрополита Іларіона.
5. Образ митрополита Іларіона за «Словом про Закон і Благодать».
6. Жанрово-стильові ознаки «Повчання дітям» Володимира Мономаха.
7. Українська ораторсько-проповідницька проза XI–XII ст. Основні теми та мотиви.
8. Образ християнської держави у «Повісті временних літ».
9. «Повість временних літ» як пам'ятка літератури.
10. Пам'ятки монументального стилю. Аналіз стильових ознак однієї з пам'яток.

11. Пам'ятки орнаментального стилю. Аналіз стильових ознак однієї з пам'яток.
12. Образ ігумена Данила за текстом його спогадів про Святу Землю.
13. «Паломництво» Данила в контексті літератури Київської Русі.
14. Києво-Печерський патерик. Загальна характеристика.
15. Історія укладання Києво-Печерського патерика.
16. Галицько-Волинський літопис і давньоруська літописна традиція.
17. Галицько-Волинський літопис як пам'ятка орнаментального стилю.
18. «Слово о полку Ігоревім». Сучасні проблеми дослідження.
19. Жанрова система української літератури XI–XIII ст.
20. Українська латиномовна поезія.
21. Літературна спадщина Івана Вишенського.
22. Полемічна література. Основні постаті й твори.
23. Віршовані пам'ятки острозької школи.
24. Літературний доробок Львівської братської школи.
25. Українське літературне бароко.
26. Літературний портрет Кирила-Транквіліона Ставровецького.
27. Життєвий і творчий шлях Мелетія Смотрицького.
28. Вірші Івана Величковського.
29. Літературна спадщина Дмитра Туптала.
30. Козацьке літописання. Загальний огляд
31. Літопис Самійла Величка й українська літописна традиція.
32. Літопис Самійла Величка як пам'ятка українського бароко.
33. Образ Богдана Хмельницького в літописній традиції.
34. Григорій Сковорода. Співвідношення поезії та філософії.
35. «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди як збірка барокової лірики.
36. Українське бароко. Хронологічні межі. Джерела. Природа барокового тексту.
37. Концепція стилів Дмитра Чижевського.
38. «Байки харківські» Григорія Сковороди.
39. Українське літописне оповідання. Характер розвитку.
40. Дмитро Чижевський як дослідник давньої української літератури.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2		Змістовий модуль № 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
12	12	13	13	13	12	12	13	

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
21-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-20		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	--	---	---	---

13. Методичне забезпечення

Підручники

14. Рекомендована література

Базова

Опрацьовуючи матеріал нормативного курсу, студент повинен розуміти специфіку давніх текстів, зважати на наукові коментарі, які допомагають досягнути джерела творів, їхні зв'язки з іншими жанрами, історію прочитання. На особливу увагу заслуговують авторські передмови, проблематика авторства загалом.

У процесі аналітичного читання тексту бажано робити записи у спеціальному зошиті: нотувати основні відомості про твір, про історію його дослідження, про композицію, про вияви авторської манери письма чи про проблематику анонімності.

Підібраний список наукової літератури формує уявлення про зацікавлення літературною епохою XI–XVIII ст., а також виявляє стан дослідженості творів і сучасну проблематику їх вивчення.

Літературні тексти:

1. «Повість временних літ».
2. «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона.
3. «Читання про святих князів Бориса і Гліба» та «Житіє Теодосія Печерського» преподобного Нестора.
4. «Повчання дітям» Володимира Мономаха.
5. «Слово о полку Ігоревім».
6. Києво-Печерський патерик.
7. Галицько-Волинський літопис.
8. «Ходіння» ігумена Данила.
9. Твори Юрія Дрогобича.
10. Твори Павла Русина.
11. Твори Станіслава Оріховського.
12. Вірші Герасима Смотицького.
13. Вірші Дем'яна Наливайка.
14. Твори Івана Вишенського.
15. «Просфонема».
16. «Вірші на Різдво» Памва Беринди.
17. «Розмишляне о муці Христа Спасителя» Йоаникія Волковича.
18. «Вірші на жалісний погреб Петра Конашевича-Сагайдачного» Касіяна Саковича.
19. «Євхаристеріон» Софронія Почаського.
20. «Лямент на смерть отця Леонтія Карповича» Мелетія Смотрицького.
21. «Тренос» Мелетія Смотрицького.
22. «Острозький лемент» 1636 року.
23. Епіграми о. Віталія.
24. Кирило Транквіліон Ставровецький. Проповіді. «Перло многоцінне».
25. «Сад поетичний» Митрофана Довгалевського.
26. Іван Величковський. «Зегар з полузегарком». «Млеко».
27. Дмитро Туптало. «Житія святих». Драми.
28. «Слово про збурення пекла».
29. Самійло Величко. Літопис.

30. Григорій Граб'янка. Літопис.
31. Літопис Самовидця.
32. Климентій Зіновійв. Вірші.
33. Семен Климовський. «О правосудію».
34. «Богогласник».
35. Григорій Сковорода. «Сад божественних пісень». Діялоги. «Байки харківські».
36. «Історія Русів».
37. Василь Григорович-Барський. «Мандри по святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік».

Наукові праці:

1. Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – Львів, 1992, 1994.
2. Грушевський М. Історія української літератури: В 6 кн., 9 т. – Київ, 1993–1996.
3. Єфремов С. Історія українського письменства. – Київ, 1995.
4. Ісіченко І., Архиепископ. Історія української літератури: Середньовіччя. Ренесанс (XI–XVI ст.). – Харків, 2021.
5. Ісіченко І., Архиеп. Історія української літератури: епоха Бароко (XVII–XVIII ст.). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Львів, 2011.
6. Історія української літератури: У 12 т. – Т. 1. Давня література (X – перша половина XVI ст.). – Київ, 2013.
7. Історія української літератури: У 12 т. – Т. 2. Давня література (друга половина XVI – XVIII ст.). – Київ, 2014.
8. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Київ, 1984. – Т. 41.
9. Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). – Тернопіль, 1994.

Допоміжна

1. Антипролог: Збірник наукових праць, присвячених 60-річчю члена-кореспондента НАН України Миколи Сулими. – Київ, 2007.
2. Бабич С. Творчість Мелетія Смотрицького в контексті раннього українського бароко. Монографія [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 2]. – Львів, 2008.
3. Білоус П. Василь Григорович-Барський: життя як мандрівка. – Київ, 2021.
4. Біля джерел українського бароко: Збірник наукових праць. [У надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 3]. – Львів, 2010.
5. Горський В. Святі Київської Русі. – Київ, 1994.
6. Дмитро Туптало у світі українського бароко: Збірник наукових праць. [У надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 1]. – Львів, 2007.
7. Ісіченко І., Архиепископ. Аскетична література Київської Русі. – Харків, 2007.
8. Ісіченко Ю. Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XVI – початку XVIII ст. на Україні. – Київ, 1990.
9. Кирило Транквіліон Ставровецький – проповідник Слова Божого. – Львів, 2017. – (Серія «Київське християнство». – Т. 6; Серія «Львівська медієвістика». – Вип. 5).
10. Корпанюк М. Слово. Хрест. Шабля (українське монастирсько-церковне, світське крайове літописання XVI–XVIII ст., компіляції козацького літописання XVIII ст. як історико-літературне явище). – Київ, 2005.
11. Кралуєк П. Мелетій Смотрицький і українське духовно-культурне відродження кінця XVI – початку XVII ст. – Острогоз, 2007.
12. Криса Б. Пересотворення світу. Українська поезія XVII–XVIII століть. – Львів, 1997.
13. Культуротворча місія Почаївського василіянського монастиря. Збірник наукових статей. – Харків, 2018.
14. Левченко Н. Біблійна герменевтика в давній українській літературі. – Харків, 2018.
15. Матковська О. Львівське братство: Культура і традиції. Кінець XVI – перша половина XVII ст. – Львів, 1996.

16. Матушек О. Проповіді Лазаря Барановича в дискурсі українського Бароко. – Харків, 2013.
17. Мельник Я. Апокрифічний код українського письменства. – Львів, 2017.
18. Пелешенко Ю. Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII – XV ст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції. – Київ, 2004.
19. Пиккио Р. История древнерусской литературы. – Москва, 2002.
20. ПРОСФОНІМА : текст і контекст : зб. наук. праць [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 4]. – Львів, 2013.
21. Сивокінь Г. Давні українські поетики. – Харків, 2001.
22. Сиротинська Н. Перло многоцінне: музично-поетичний світ богородичної гимнографії. – Львів, 2014.
23. Соболев В. Літопис Самійла Величка як явище українського літературного бароко. – Донецьк, 1996.
24. Софронова Л. Старовинний український театр. – Львів, 2004.
25. Трофимук М. Латиномовна література України XV–XIX ст.: жанри, мотиви, ідеї. – Львів, 2014.
26. У пошуках єдиної основи: Метафізичний спектр українського письменства XI–XVIII століть: зб. наук. праць [у надзаг.: Львівська медієвістика. – Вип. 6.]. – Львів, 2020.
27. Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди. – Київ, 2017.
28. Федорак Н. Вінець і вирій українського бароко. Сім наближень до Григорія Сковороди. – Харків, 2020.
29. Федорак Н. Поетика Галицько-Волинського літопису. – Львів, 2005.
30. Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом: Нариси з історії культури до початку 18 століття. – Львів, 2014.
31. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII століть: У 2 кн. – Кн. 1: Ренесанс. Раннє бароко. – Київ, 2004.
32. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII століть: У 2 кн. – Кн. 2: Розвинене бароко. Пізнє бароко. – Київ, 2005.
33. Яковенко Н. У пошуках Нового неба: Життя і тексти Йоанікія Галятовського. – Київ, 2017.

15. Інформаційні ресурси

<http://litopys.org.ua>